

Eserin orijinal adı:
Das Kapital. Band I
Kritik der politischen Ökonomie

Kapital Cilt: I'in ana metninin çevirisi **Mehmet Selik'e**, kitabın sonunda ek olarak yer alan "Dolaysız Üretim Sürecinin Sonuçları" ile "Sözlükçe"nin çevirisi ise **Nail Satlıgan'a** aittir. Eserin tamamında Nail Satlıgan'ın kavram tercihleri uygulanmış, metin iki ayrı editör tarafından gözden geçirilmiştir. Kavram tercihlerinin sorumluluğu Nail Satlıgan'a ait olmak üzere, **Erkin Özalp** Almancasıyla, **Oktar Türel** ise İngilizcesiyle karşılaştırarak metni baştan aşağı gözden geçirmişlerdir. Çeşitli çeviri sorunlarının çözümünde ve kavramların Türkçeleştirilmesinde **Sungur Savran** ile **E. Ahmet Tonak**'ın da görüşlerinden yararlanılmıştır.

Yaygın uluslararası uygulamaya uygun olarak, *Kapital*'in I. cildinin özgün Almanca metni için, Marx'ın yakın çalışma arkadaşı ve Marksizmin ortak kurucusu Friedrich Engels tarafından yayına hazırlanan 1890 tarihli 4. Almanca basımı (Karl Marx ve Friedrich Engels, *Werke*, C. XIII, Berlin [Demokratik Almanya], Dietz Verlag, 1968) esas alındı. Karşılaştırma için kullandığımız İngilizce çeviriler Samuel Moore ve Edward Aveling (London, Lawrence and Wishart (Moscow, Progress Publishers), 1974) ile Ben Fowkes'a (London, Penguin Books, 1976) aittir.

KAPİTAL

EKONOMİ POLİTİĞİN ELEŞTİRİSİ

KARL MARX

I. Cilt
SERMAYENİN ÜRETİM SÜRECİ

Almancadan Çevirenler
Mehmet Selik ve Nail Satlıgan

Yordam Kitap

Yordam Kitap: 129-130 • **Kapital: Ekonomi Politigin Eleştirisi** Cilt: 1 • Karl Marx
ISBN-978-605-5541-33-0 (Karton Kapak); ISBN-978-605-5541-31-6 (Ciltli)
Çeviri: Mehmet Selik - Nail Satlıgan • *Kavram Editörü*: Nail Satlıgan
Editörler: Oktar Türel, Erkin Özalp • *Yayın Koordinatörü*: Hayri Erdoğan
Kapak ve İç Tasarım: Savaş Çekiç • *Uygulama*: Gönül Göner
© Yordam Kitap, 2010 • *Birinci Basım*: Nisan 2011

Yordam Kitap Basın ve Yayın Tic. Ltd. Şti.
Çatalçeşme Sokağı Gendaş Han No: 19 Kat:3 Cağaloğlu 34110 İstanbul
T: 0212 528 19 10 F: 0212 528 19 09 W: www.yordamkitap.com
E: info@yordamkitap.com

Baskı: **Pasifik Ofset**
Baha İş Merkezi Haramidere - İstanbul
Tel: 0212 412 17 77

KAPİTAL

EKONOMİ POLİTİĞİN ELEŞTİRİSİ

I. Cilt
SERMAYENİN ÜRETİM SÜRECİ

İÇİNDEKİLER

Yordam Kitap'ın Notu	13
Almanca Birinci Basıma Önsöz	17
Almanca İkinci Basıma Sonsöz	22
Fransızca Basıma Önsöz ve Sonsöz	30
Üçüncü Basım İçin	32
İngilizce Basıma Önsöz	35
Almanca Dördüncü Basıma Önsöz	39

BİRİNCİ KISIM

META VE PARA	47
--------------------	----

Bölüm 1: Meta	49
----------------------------	----

1. Metanın İki Unsuru: Kullanım Değeri ve Değer
(Değerin Özü, Büyüklüğü)
2. Metalarda Cisimleşmiş Emeğin İki Yönlü Niteliği
3. Değer Biçimi veya Mübadele Değeri
- A. Basit, tek başına veya rastlantısal değer biçimi
- 1) *Değer ifadesinin iki kutbu: Görelî değer biçimi ve eş değer biçimi*
- 2) *Görelî değer biçimi*
- 3) *Eş değer biçimi*
- 4) *Bir bütün olarak basit değer biçimi*
- B. Toplam veya genişlemiş değer biçimi
- 1) *Genişlemiş görelî değer biçimi*
- 2) *Özel eş değer biçimi*
- 3) *Toplam veya genişlemiş değer biçiminin kusurları*
- C. Genel değer biçimi
- 1) *Değer biçiminin değişmiş karakteri*
- 2) *Görelî değer biçimi ile eş değer biçiminin birbirine bağlı olarak gelişmesi*
- 3) *Genel değer biçiminden para biçimine geçiş*
- D. Para biçimi
4. Metanın Fetiş Karakteri ve Bunun Sırrı

Bölüm 2: Mübadele Süreci	93
---------------------------------------	----

Bölüm 3: Para veya Meta Dolaşımı	102
---	-----

1. Değerlerin Ölçüsü
2. Dolaşım Aracı
- a. *Metaların başkalaşması*
- b. *Paranın el değiştirmesi*
- c. *Sikke. Değer simgesi*
3. Para
- a. *Gömüleme*
- b. *Ödeme aracı*
- c. *Dünya parası*

İKİNCİ KISIM

PARANIN SERMAYEYE DÖNÜŞÜMÜ	149
Bölüm 4: Paranın Sermayeye Dönüşümü	151
1. Sermayenin Genel Formülü	151
2. Sermayenin Genel Formülündeki Çelişkiler	159
3. Emek Gücünün Satın Alınması ve Satılması	169

ÜÇÜNCÜ KISIM

MUTLAK ARTIK DEĞERİN ÜRETİMİ	179
Bölüm 5: Emek Süreci ve Değerlenme Süreci	181
1. Emek Süreci	181
2. Değerlenme Süreci	189
Bölüm 6: Değişmez Sermaye ve Değişir Sermaye	201
Bölüm 7: Artık Değer Oranı	212
1. Emek Gücünün Sömürülme Derecesi	212
2. Ürün Değerinin, Ürünün Orantılı Kısımlarıyla Gösterilmesi	219
3. Senior'ün "Son Saat"i	222
4. Artık Ürün	227
Bölüm 8: İş Günü	228
1. İş Günü'nün Sınırları	228
2. Artık Emeğe Duyulan Aşırı Açlık, Sanayici ve Boyar	232
3. Sömürünün Yasayla Sınırlanmadığı İngiliz Sanayi Kolları	239
4. Gündüz ve Gece Çalışması. Vardiya Sistemi	251
5. Normal Bir İş Günü Sağlama Mücadelesi. 14. Yüzyılın Ortasından 17. Yüzyılın Sonuna Kadar İş Günü'nü Uzatmak Amacıyla Çıkarılan Zorlayıcı Yasalar	258
6. Normal İş Günü İçin Mücadele. Çalışma Süresinin Zorlayıcı Yasalarla Sınırlanması. 1833-1864 Döneminin İngiliz Fabrika Yasaları	270
7. Normal İş Günü İçin Mücadele. İngiliz Fabrika Yasalarının Başka Ülkelere Etkisi	289
Bölüm 9: Artık Değer Oranı ve Kütlesi	294

DÖRDÜNCÜ KISIM

GÖRELİ ARTIK DEĞERİN ÜRETİMİ 303

Bölüm 10: Görelî Artık Değer Kavramı 305

Bölüm 11: El Birliği 314

Bölüm 12: İş Bölümü ve Manifaktür 327

1. Manifaktürü Doğuran İki Kaynak 327

2. Parça-İşçi ve Onun Aleti 330

3. Manifaktürün İki Temel Biçimi - Heterojen Manifaktür ve Organik Manifaktür 332

4. Manifaktür İçinde İş Bölümü ve Toplum İçinde İş Bölümü 340

5. Manifaktürün Kapitalist Karakteri 347

Bölüm 13: Makineler ve Büyük Sanayi 357

1. Makinelerin Gelişmesi 357

2. Makineden Ürüne Aktarılan Değer 371

3. Makineye Dayanan Üretim Sisteminin İşçi Üzerindeki İlk Etkileri 378

a. *Ek emek güçlerine sermaye tarafından el konulması.*

Kadınların ve çocukların çalıştırılması 378

b. *İş gününün uzatılması* 386

c. *Çalışmanın yoğunlaşması* 392

4. Fabrika 400

5. İşçi ile Makine Arasındaki Mücadele 408

6. Makinelerin İşsiz Bıraktığı İşçilerle İlgili Telafi Teorisi 418

7. Makineye Dayanan Fabrika Sisteminin Gelişmesiyle İşçilerin İtilmesi ve Çekilmesi. Pamuklu Sanayisinin Bunalımları 426

8. Büyük Sanayinin Manifaktürde, Zanaatlarda ve Ev Sanayisinde Neden Olduğu Köklü Değişiklikler 439

a. *El işçiliğine ve iş bölümüne dayanan el birliğinin*

ortadan kaldırılması 439

b. *Fabrika sisteminin manifaktür ve ev sanayisi üzerindeki etkisi* 440

c. *Modern manifaktür* 442

d. *Modern ev sanayisi* 445

e. *Modern manifaktür ve ev sanayisinden büyük sanayiye geçiş.*

Fabrika Yasalarının bu işletme biçimlerine uygulanmasıyla söz konusu devrimin hız kazanması 449

9. Fabrika Mevzuatı. (Sağlık ve Eğitim ile İlgili Hükümler.) İngiltere'de Bunların Genelleştirilmesi 459

10. Büyük Sanayi ve Tarım 480

BEŞİNCİ KISIM

MUTLAK VE GÖRELİ ARTIK DEĞERİN ÜRETİMİ	483
Bölüm 14: Mutlak ve Görelî Artık Değer	485
Bölüm 15: Emek Gücü Fiyatında ve Artık Değerde Büyüklük Değişmeleri	495
I. İş Gününün Uzunluğu ve Emek Yoğunluğu Değişmez (Veri), Emegın Üretkenliđi Değişir	496
II. İş Günü Değişmez, Emegın Üretkenliđi Değişmez, Emek Yoğunluğu Değişir	500
III. Emegın Üretkenliđi ve Yoğunluğu Değişmez, İş Günü Değişir	501
IV. Emegın Harcanma Süresinde, Üretkenliđinde ve Yoğunluğunda Eş Zamanlı Değişiklikler	502
Bölüm 16: Artık Değer Oranı İçin Çeşitli Formüller	506

ALTINCI KISIM

ÜCRET	511
Bölüm 17: Emek Gücü Değerinin ya da Fiyatının Ücrete Dönüşmesi	513
Bölüm 18: Zamana Göre Ücret	521
Bölüm 19: Parça Başına Ücret	529
Bölüm 20: Ülkeler Arasındaki Ücret Farkları	537

YEDİNCİ KISIM

SERMAYENİN BİRİKİM SÜRECİ	543
Bölüm 21: Basit Yeniden Üretim	547
Bölüm 22: Artık Değerin Sermayeye Dönüşmesi	560
1. Boyutları Gittikçe Büyüyen Kapitalist Üretim Süreci. Meta Üretimine Özgü Mülkiyet Yasalarının Kapitalist Mülk Edinme Yasaları Haline Gelişİ	560
2. Boyutları Gittikçe Büyüyen Yeniden Üretimın Ekonomi Politik Tarafından Yanlış Anlaşılması	569
3. Artık Değerin Sermaye ve Gelir Olarak Ayrılması. Kaçınma Teorisi	572
4. Birikimin Miktarını, Artık Değerin Sermaye ve Gelire Oransal Bölünüşünden Bağımsız Olarak Belirleyen Koşullar: Emek Gücünün Sömürülme Derecesi - Emegın Üretkenliđi - Kullanılan Sermaye ile Tüketilen Sermaye Arasındaki Farkın Büyümesi - Yatırılmış Sermayenin Büyüklüğü	579
5. "Emek Fonu"	588
Bölüm 23: Kapitalist Birikimin Genel Yasası	592
1. Sermayenin Bileşimi Aynı Kalırken, Birikimle Birlikte Emek Gücü Talebinin Artması	592

2. Birikim ve Ona Eşlik Eden Yoğunlaşma İlerlerken Sermayenin Değişir Kısmının Görelî Azalması	601
3. Bir Görelî Artık Nüfusun Gittikçe Artan Ölçüde Üretimi ya da Yedek Sanayi Ordusu	608
4. Görelî Artık Nüfusun Farklı Varoluş Biçimleri. Kapitalist Birikimin Genel Yasası	619
5. Kapitalist Birikimin Genel Yasasının Örneklerle Gösterilmesi	626
a. 1846–1866 yılları arasında İngiltere	626
b. Britanya sınıai işçi sınıfının düşük ücret alan katmanları	632
c. Göçebe nüfus	640
d. Bunalmış işçi sınıfının en iyi ücret alan kesimi üzerindeki etkisi	644
e. Britanya tarım proletaryası	648
1) Bedfordshire	661
2) Berkshire	661
3) Buckinghamshire	662
4) Cambridgeshire	662
5) Essex	663
6) Herefordshire	663
7) Huntingdonshire	663
8) Lincolnshire	664
9) Kent	665
10) Northamptonshire	665
11) Wiltshire	665
12) Worcestershire	666
f. İrlanda	671
Bölüm 24: “İlk Birikim”	686
1. İlk Birikimin Sırrı	686
2. Kırsal Nüfusunun Topraktan Yoksun Bırakılması	689
3. 15. Yüzyılın Sonundan İtibaren Mülksüzleştirilenlere Karşı Çıkarılan Kanlı Mevzuat. Ücretlerin Düşürülmesine Yönelik Yasalar	704
4. Kapitalist Çiftçinin Doğuşu	711
5. Tarım Devriminin Sanayi Üzerindeki Etkisi. Sanayi Sermayesi İçin İç Pazarın Yaratılması	713
6. Sanayici Kapitalistin Doğuşu	717
7. Kapitalist Birikimin Tarihsel Eğilimi	727
Bölüm 25: Modern Sömürgeleştirme Teorisi	731
EK	
6. Bölüm: Dolaysız Üretim Sürecinin Sonuçları	741
SÖZLÜKÇE	861
DİZİN	865

Yordam Kitap'ın Notu

Elinizde tuttuğunuz kitap, Karl Marx'ın ve Marksizmin temel yapıtı *Kapital: Ekonomi Politiğin Eleştirisi'* nin tamamını, Almanca aslından çevrilmiş olarak Türkçeye kazandırma, böylece Türkçe Marksist edebiyatın en büyük eksiğini nihayet giderme yolunda son ciddi girişimin ilk basamağını oluşturuyor.

*Kapital'*i Almanca aslından Türkçeye çevirip yayınlamaya ilk başlayan Hikmet Kıvılcımlı'dır. 1937 yılında başlayan bu girişimi Kıvılcımlı, her ay bir fasikülü yayınlanarak dört yıla yayılacak bir tasarı olarak planlamıştı. İlk 7 fasikül 1937 yılı içinde yayınlandı; ancak bu ilk girişim, Kıvılcımlı'nın "Donanma davası" yüzünden tutuklanmasıyla yarım kaldı.

*Kapital'*i özgün dilinden Türkçeye çevirme konusunda ikinci ve Yordam Kitap'inkinden önce gelen son girişim Mehmet Selik'e ve Sol Yayınları'na aittir. Bu yayın, 1966-67 yıllarında *Kapital'*in I. cildinin 5 kitap hâlinde yayınlanışıyla başladı; 1970'te III. cildin ilk yarısının yayınlanmasıyla devam etti ve bu noktada kesildi. Böylece Kıvılcımlı'nın I. cildin birinci bölümüyle sınırlı kalan ilk girişiminden otuz yıl kadar sonra *Kapital'*in aşağı yukarı yarısı Türkçeye kazandırılmış oluyordu.

Selik Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi ve Türkiye İşçi Partisi üyesi seçkin bir bilim insanıydı. (Kendisi, akademik hayattan ayrılışının ardından 2005'te hayata veda etti.) Bu kitap, onların, *Kapital'*i özgün dilinden Türkçeye kazandırma girişimlerini sürdürme ve sona erdirmeye çabası olarak yorumlandığında asıl anlamına kavuşacaktır.

*Kapital'*in Türkçeleştirilmesi konusunda son ve her üç cildi kapsayarak tamamlanmış girişimin onuru Alaattin Bilgi'ye aittir. Sol Yayınları arasında, 1975-78 yılları arasına yayılarak yayınlanan bu üç cilt, Türkiye'yi *Kapital'*in tamamlanmış bir çevirisinin bulunmayışı ayıbından kurtardığı için, Marx'a ve Marksizme önem veren herkesin minnet duygularını hak eden bir emeği içerir. Ancak çevirinin Almancadan değil, İngilizceden yapılmış olması, bu alandaki boşluğun bütünüyle doldurulmamış olması anlamına gelmekteydi.

Yordam Kitap'ın bu *Kapital* basımı, Mehmet Selik'in çevirmiş olduğu bölümlerin (I. cildin tamamı ile III. cildin ilk yarısı) gözden geçirilmiş

olarak yeniden basılmasından, ayrıca daha önce Almancadan çevrilmemiş olan bölümlerin (II. cildin tamamı ile III. cildin ikinci yarısı) Nail Satlıgan tarafından çevrilmesinden oluşuyor. Elinizdeki I. cilt bu yoldaki ilk adımdır.

* * *

2008 yılında İran’da *Kapital*’in I. cildinin yeni bir Farsça çevirisi yayınlandı (çev. Hasan Mortazavi, Tahran, Agâh Yayınları). Bu cildin sonunda, *Kapital*’de geçen terimlerin dört dildeki (Almanca, Farsça, Fransızca, İngilizce) karşılıklarını veren bir kavramlar “sözlükçe”si yer alıyor. Biz, bu sözlükçeyi, Farsça karşılıkların yerine Türkçelerini koyarak elinizdeki kitabın sonuna aldık.

Bilindiği gibi Marx’ın *Kapital* üzerindeki çalışmaları ve hazırlıkları on yıllarca sürmüştü, o arada yapıtının nihai versiyonuyla ilgili “planlar”ı birçok kez değişmiştir. Marx’ın ömrü *Kapital*’in yalnızca I. cildini basıma hazırlamaya yettiği (I. cildin ilk basımının tarihi 1867, Marx’ın ölüm tarihi 1883’tür) için II. ve III. ciltler Engels tarafından yayınlanmıştır. Dolayısıyla Marx’tan geriye, Engels’in yayına hazırladığı bu iki cilde kısmen alınan ya da hiç alınmayan çok geniş bir müsvedde defterleri yığını kalmıştır. Bunların içinde bir tanesinin Marx’ın ekonomi politik eleştirisinin mantığı ve “mimari”si açısından özel bir önem taşıdığı, bugün hemen bütün Marx uzmanları tarafından kabul ediliyor. Söz konusu olan, Marx’ın başlangıçta *Kapital*’in I. cildine 6. bölüm olarak koymayı düşündüğü, ancak cilde dâhil etmekten daha sonra vazgeçtiği “Dolaysız Üretim Sürecinin Sonuçları” başlıklı el yazmasıdır. İlk kez 1933’te Sovyetler Birliği’nde Almanca ve Rusça olarak basılan bu metne, 1976’daki Penguin Books basımından başlayarak kimi *Kapital* basımlarında I. cildin eki olarak yer verilmekte. Daha önce Türkçede, İngilizceden yapılmış bir çevirisinin yayınlanmış olduğu “Sonuçlar”ı biz, ilk kez Almancasından çevirerek elinizdeki kitabın sonuna ekledik.

Kapital’in Almanca aslından Türkçeye tam çevirisini yayınlamaya başlarken Hikmet Kıvılcımlı’dan Alaattin Bilgi’ye kadar, bu uğurda çevirmen ve yayıncı olarak emeği geçmiş herkese gönül borcumuzu dile getirmeyi görev biliyoruz.

Bu basımın sevincine ortak olamayan Mehmet Selik’i saygıyla anarken, kitabın aslına sadık, güzel bir çeviriyle ve olabildiğince az kusurla çıkması için büyük bir sabır ve özenle emeklerini ortaya koyan Nail Satlıgan’a, Oktar Türel’e, Erkin Özalp’e ve ihtiyaç duyduğumuz her durumda yardımlarını esirgemeyen Sungur Savran ile E. Ahmet Tonak’a yürekten teşekkürler.

SUNU

Proletaryanın yürekli, vefalı, yüce gönüllü
rnek savaşısı, unutulmaz dostum

WILHELM WOLFF'e.

21 Haziran 1809'da Tarnau'da doędu
9 Mayıs 1864'te Manchester'da srgnde ld.

Das Kapital.

Kritik der politischen Oekonomie.

Von

Karl Marx.

Erster Band.

Buch I: Der Produktionsprocess des Kapitals.

Hamburg

Verlag von Otto Meissner.

1867.

New-York: L. W. Schmidt, 24 Barclay-Street.

Kapital Cilt: I'in Almanca birinci basımının kapağı.